

Reifikace a objektifikace

Základním (i když ne vždy plně uvědoměným) předpokladem každé legitimní kritiky nějakého myšlení (myšlenky, pojetí, chápání atp.) jakožto (mylně) „reifikujícího“, je povědomí o tom, že určitá pojímaná (chápaná, myšlená) „skutečnost“ není pouhou „věcí“ (není to pouhá „res“); a stejně tak základním (mnohem častěji neuvědoměným a neuvědomovaným) předpokladem každého takového myšlení jako „objektifikujícího“ je zase povědomí o tom, že určitá pojímaná (chápaná, myšlená) „skutečnost“ není pouhým „objektem“ (předmětem). Vědomí (rozumí se reflektující vědomí) obou případů mylného chápání (mínění, myšlení, pojímání) je zase ještě možné pouze za dalšího předpokladu, totiž že je třeba stále mít na paměti, že i v nejpřesnějším a nejnáročnějším myšlení nějaké skutečnosti se té skutečnosti přímo nedotýkáme, že ji plně neuchopujeme, tj. nemáme ji ani v její plnosti jako „uchopenou“, ale že ji ani svým chápáním nestavíme v plnosti před sebe, nemáme ji přímo v „moci“, že to nejsme také my, kteří ji „klademe“, ba vytvoříme, zpřítomňujeme jakožto ji samou, a to v plné, nikterak neredukované prezentaci, nýbrž že i v nejlepším (a dále již neopravitelném a nenapravitelném) případě zůstává stále primární rozdíl mezi skutečností samou a její myšlenkovou reprezentací. Kant sice svým obrovským vlivem prosadil takřka obecně přijatou formulaci, přísně rozlišující mezi „věcí o sobě“ a „věcí pro nás“ (jeho teze o nepoznatelnosti věci o sobě musí přece být rozšířena až na nemínitelnost věci o sobě!), ale toto rozlišení je nedostačující pro náš problém: žádnou „věc o sobě“ nemůžeme mít ani tematizovat, aniž bychom zůstávali v obou případech stále na „pozici“ mínícího resp. tematizujícího, tedy aniž bychom ji právě jen mínili, myslili, tematizovali – tedy aniž bychom byli schopni pouhého „zírání“ (theorein, theoria – jak si to představovali staří Řekové), které by cokoli nazíraného mělo prostě (a bez našeho přičinění) „před sebou“. Uděláme-li krátký závěr: žádná „věc o sobě“ není pouhou věcí, a nic, k čemu se ve svém myšlení můžeme vztáhnout, není pouhým předmětem (ve smyslu toho, co stojí nebo leží „před“ námi, nýbrž vždy jde o to, co jsme před sebe „hodili“ – srv. rozdíl, jak bylo do latiny přeloženo *hypokeimenon* a jak vzniklo napětí mezi tím, zda latinské *obiectum* je odvozováno ze slovesa *iaceo* nebo slovesa *iacio* – v němčině převládlo spíše Gegenstand, nikoli staré Gegenwurf, v češtině naopak podmět resp. předmět, zatímco podstata má význam přeložené *substancia*).

(Písek, 180713-1.)